

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเช้าสังคัม เขาต้องไปฝึกเช้าสังคัม การเช้าสังคัม เห็นใหม่ เพื่อให้เราคุมเกมได้ การเจรจาต่างๆ เราจะเข้าใจของเราได้ แต่ถ้าเป็นทางธรรมนะทางแห่งความเลื่อม ทางแห่งความเลื่อมคือการคลุกกลี คือการมักคุยกัน คือการขี้เกียจ คือการนอนไม่ตื่น ทางแห่งความเจริญมีแต่ความเข้มแข็ง มีแต่ความขยันหมั่นเพียร ทางแห่งความเลื่อม ทางแห่งความเลื่อม เราคลุกกลี เราคุยกันทั้งวันทั้งคืนนี้ทางแห่งความเลื่อม เลื่อมเพราะอะไร? เลื่อมเพราะเราไม่มีเวลาทำเรื่องส่วนตัวของเราเลย

เรื่องส่วนตัวนะ เวลาเราขอพักส่วนตัวของเรา นี่เรื่องส่วนตัวของเรา แต่เรื่องส่วนตัวเราอยู่คนเดียวจะจิตใจมันจะคิดมาก จิตใจมันจะคิดคึ้นมากในหัวใจ นี้อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด ที่นี้ความคิดเกิดขึ้นมา ความคิดมันเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ นี่ทางแห่งความเจริญนะ มักน้อย สันโดษ ขัดเกลา ฐดวงควัตรเป็นเครื่องขัดเกลากิเลส แต่ตัวมันเองชำระกิเลสไม่ได้ นี้อ้าวมันเองชำระกิเลสได้ กฎหมายก็ต้องทำให้คนดีได้สิ กฎหมายบังคับไม่ให้คนทำผิด ถ้าคนทำผิด นี้มันผิด กฎหมายต้องต้องโทษ

นี่ก็เหมือนกัน ฐดวงควัตร ๑๓ เป็นกตिका เป็นกตिकाที่ให้พระประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ใครมีความพอใจ ใครเห็นคุณประโยชน์ เราทำตามสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นมันก็เป็น การขัดเกลา เห็นใหม่ ขัดเกลากิเลส แล้วถ้ามีปัญหาขึ้นมาล่ะ? ถ้าเรามีปัญหาขึ้นมาเราจะเห็นคุณของเขา เห็นคุณของกฎหมาย เห็นคุณของกตिका เห็นคุณของศีลธรรมจริยธรรม ศีลธรรมจริยธรรมมันเป็นกฎ เป็นกรอบ เป็นกตिका แต่การกระทำของเรา เห็นใหม่ การกระทำมันจะเพิ่มขึ้นมา

ฉะนั้น ทางแห่งความเลื่อม นี้อถึงเวลามากี่สุขหัวคุยกัน หัวนี้ปักเข้าไปปลัดจะคุยไม่ได้ยิน แล้วใครทำสิ่งใดก็ขัดขวางเขาไปหมด เห็นใหม่ ทางแห่งความเลื่อม แต่ถ้าทางแห่งความเจริญ

ทางแห่งความเจริญนี้หลีกเร้น หลีกเร้นเพื่อดูใจตัวเอง ถ้าหลีกเร้นขึ้นไปมันดีนรณของมัน มันดีนรณของมัน นี่ใครไม่เห็นความดีของเราเลย ใครไม่เห็นความดีของเราเลย ความดีต้องอวดใคร? นี่เพราะความดี อยากให้เขาเห็นความดีมันถึงได้ทุกข์ยากกันอยู่ที่นี่ไง แย่งชิงความดีกัน ทำว่าสิ่งนั้นเป็นความดี แล้วถ้ากิเลส กิเลสมันก็เป็นความดี แล้วความดี ดีของใคร?

ถ้าดีของมัน ดีความจริง นี่กลิ่นของศีลจะหอมทวนลมณะ ถ้ากลิ่นของศีล กลิ่นของธรรม อยู่ที่ไหน หลวงปู่มั่นนะท่านอยู่ในป่าในเขา เห็นไหม ท่านอยู่ในป่าในเขาเพราะอะไร? นี่เวลา หลวงปู่ขาวเวลาอยู่ที่วัดเหมือนกัน เวลาโยมไปรถบัสเข้าไปหลายๆ คันนะท่านขึ้นไปอยู่บนเขา พอเย็นท่านถึงลงมา

พระก็ถามว่า “ทำไมหลวงปู่ทำอย่างนั้นล่ะ?”

ท่านบอกว่า “นี่มันอยู่คนละมิติกัน เรื่องของโลก เราพูดธรรมะให้เขาฟังเขาไม่รู้เรื่อง หรอก แล้วเหนื่อยมาก”

คนที่เขามีคุณธรรมของเขาเนะ เขาหลีกเร้นของเขา หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ท่านสร้างคุณประโยชน์ของท่าน ท่านพูดกับหลวงตานะ ท่านไม่มีเวลาว่างเลย ทั้งวันทั้งคืนนะเทวดามาฟังเทศน์ ทุกอย่างจะมา ท่านทำประโยชน์กับสามโลกธาตุ แต่เรามองไม่เห็นนะ เรามองเห็นแต่เวลามาก็สูมหัวคุยกัน คลุกคลีกัน เห็นอกเห็นใจกัน กลัวจะทุกข์จะยากกัน มันทุกข์ยากจนตาย แต่ถ้ามันมีสติปัญญาเนะมันยับยั้งของมัน แยกแยะออกไป นี่ใครทำคุณงามความดี ความดีก็เป็นความดีของบุคคลคนนั้น

หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน เห็นไหม ท่านอยู่ในป่าในเขาตลอด แล้วท่านถือธุดงค์วัตรนะ ถือผ้า ๓ ผืน ถือผ้า ๓ ผืน ถือผ้าบังสุกุล ผ้าบังสุกุลหมายความว่าไม่รับผ้าที่คหบดีถวายมา ท่านเก็บของท่าน จนคนเขารู้กันก็เอาผ้าไปแขวนไว้ตามต้นไม้ต่างๆ ท่านใช้ของท่านมาอย่างนั้นตลอด ท่านใช้ของท่านมา ท่านถือของท่านมาให้เป็นคติเป็นแบบอย่าง ท่านทำความดี ท่านไปเรียกร้องเอาความดีมาจากใคร? หลวงตาท่านฟังนะ ท่านบอกว่าเวลาหลวงปู่มั่นอยู่กับตัวต่อตัว เพราะหลวงตาท่านไปทำข้อวัตรของท่านเวลากลางคืน เห็นไหม แล้วท่านคุยธรรมะ

ถ้าเป็นคุณธรรมนะ คุณธรรมะหมายความว่าถ้าไว้ใจใคร พูดแล้วเป็นประโยชน์ หลวงตาท่านก็จะไปถาม เวลาคุยธรรมะไปแล้วมันจะมีประเด็น มันจะเกี่ยวเนื่องกับความประพฤติปฏิบัติ

ของท่าน ท่านบอก เวลาท่านเล่าของท่านนะว่าไปอยู่ที่ไหนมันทุกข์ลำบากมาขนาดไหน คำว่าลำบากท่านเป็นคติตัวอย่าง แต่ท่านไม่ได้เรียกร้องให้ใคร หลวงตาท่านบอกท่านฟังเสร็จแล้วนะ ท่านต้องเบือนหน้าเข้าสู่ข้างกุฏิ น้ำตาไหลอยู่คนเดียว แต่หลวงปู่มันท่านพูดของท่านด้วยปกติ ท่านเล่าของท่านเป็นเรื่องธรรมดา แต่ไอ้คนฟังมันสะเทือนใจนะ แต่ท่านเป็นทุกข์ไหม?

นี่ความดีท่านเรียกร้องจากใครไหม? ท่านไม่เรียกร้องจากใครเลย แต่ความดีของท่านทำไมเทวดา อินทร์ พรหมยังเชื่อถือล่ะ? ความเชื่อถืออันนั้น เห็นไหม เชื่อถือเพราะมันเป็นความจริง ความดีของเราไม่ต้องไปอวดใครหรอก นี่ทำความดี ใครจะว่าดีว่าร้ายเรื่องของเขา เราทำคุณงามความดีของเรา เราทำของเราจะ เขาจะติฉินนินทาเรื่องของเขา กรรมของสัตว์ กรรมของสัตว์นะ เรายังทำความดีขนาดไหนยิ่งบาดตาเขา บาดตาเขาเพราะอะไร? เพราะเอ็งทำดีเกินหน้าข้าใจ เอ็งทำไมไม่ทำเหมือนข้าล่ะ? ข้าทำตัวอย่างนี้ เอ็งก็ทำตัวอย่างข้าสิ เอ็งทำตัวล้ำหน้าข้าไปได้อย่างไร?

ทำคุณงามความดีมีใครเขาพอใจบ้าง? แล้วบอกทำความดีจะให้มีคนเชื่อถือสรรเสริญ แต่ไอ้สมหัวคุยกัน นินทาไกล นี่นินทาไกลเรื่องอะไรกัน? เรื่องชาวบ้านทั้งนั้น เรื่องคนอื่นทั้งนั้น เรื่องตัวเองไม่ได้อะไรเลย อย่างนั้นดี มีสัมมาคารวะ อู๋! มีสัมมาคารวะนะ ช่วยเหลือเจือจานกัน ช่วยเหลือเจือจานกันก็ช่วยกันนินทาคนอื่นไป แต่ตัวเองไม่เป็นความจริงของเรา แต่จะเรียกร้องนะ เรียกร้อง เห็นไหม ทำดีไม่ต้องเรียกร้องใครหรอก

นี่เหตุของความเจริญ เหตุความเสื่อม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้หมดแล้ว ตระกูลใดถ้ารู้จักเก็บหอมรอมริบ ซ่อมแซมเครื่องใช้ไม่สอยของเรา ตระกูลนั้นจะมั่นคง ตระกูลใดสุรุ่ยสุร่าย จับจ่ายใช้สอยโดยที่ไม่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ สิ่งใดใช้แล้วก็โยนทิ้งๆ ตระกูลนั้นจะอยู่ไม่ได้เลย นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้หมดแล้วล่ะ เวลาสอนฆราวาสก็สอนฆราวาส เวลาสอนพระนะ เวลาสอนพระ เห็นไหม นี่พุทธกิจ ๕ นี่เวลาสอนพระ เพราะพระมีบริวาร ๘ สิ่งที่บริวาร ๘ เลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง จะหวังพึ่งสิ่งใดไม่ได้เลย มีแต่อำนาจวาสนาของบุคคลคนนั้น

พระสีวลีไปไหนนะมีแต่ร่ำรวยมหาศาล เพราะพระสีวลีได้เสียสละมามาก เวลาทำบุญที่ไหน เป็นหัวหน้ามาตลอด มีพระองค์หนึ่งเป็นพระอรหันต์ด้วย นี่ไปบิณฑบาตมาไม่เคยฉันอิ่ม

แม้แต่วันเดียว พระอรหันต์เหมือนกันนะไม่เคยฉันข้าวอ่อม แล้วรำลือในวงใน จนพระสารีบุตร
ไปถามส่วนตัวเลยว่า

“เป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ?”

“เป็นอย่างนั้นจริงๆ”

“นี่เป็นเพราะเหตุใดล่ะ? เขาไม่ใส่บาตรหรือ?”

“ใส่ ชาวบ้านเขาใส่ทั้งนั้นแหละ”

เวลาใส่บาตร เห็นใหม่ พรรษาน้อยอยู่ข้างหลัง เวลาเขาตัดมา พอถึงข้างหลังข้าวก็หมด
เสียก่อน นี่พระที่ไปด้วยกันเขาจะช่วยเหลือกันใช่ไหม? บอกว่าพรุ่งนี้ให้อยู่ข้างหน้าเลย ไอ้คน
ตัดบาตรก็ว่าเมื่อวานตัดบาตรแล้วนะ องค์กรข้างหลังไม่ได้ วันนี้ข้างหน้าไม่ใส่ ไปใส่ข้างหลัง ไอ้
พระก็บอกให้อยู่ข้างหน้าเลย ข้างหน้าก็ไม่ได้อีก นี่เวลาได้ข้าวมาเต็มบาตรนะ เวลาฉันไปๆ ข้าว
มันอันตรธานหายไปเอง ไม่เคยอ่อมสักมือหนึ่ง

วันนั้นพระสารีบุตรไปนะ นี่บิณฑบาตของพระสารีบุตรมา แล้วท่านจับบาตรของท่านไว้
ถ้าพระสารีบุตรปล่อยบาตร ข้าวนั้นก็อันตรธานไป แล้วท่านก็จับบาตรนั้นไว้ บอกให้ฉัน ฉันจน
อ่อมนะ พอฉันจนอ่อมวันนั้นก็นิพพานเลย นี่ไงนี่มันเวรกรรม ถ้าเรามีบริวาร ๘ ใช่ไหม? นี่เราเลี้ยง
ชีพด้วยปลีแข้ง เราทำตัวของเรา เรามาเพื่ออะไร? เราบวชเพื่ออะไร? เราบวชเพื่อขัดเกลากิเลส
เราบวชเพื่อจะชำระกิเลส เราไม่ใช่บวชมาเพื่อสะสมความสุข ความมั่งมี ไม่ได้บวชมาเพื่อแบบ
นั้น เราไม่ได้บวชมาเพื่อแบบนี้ เราบวชมาเพื่อชำระกิเลสนะ สิ่งใดที่จะได้นี้ตามมีตามได้

ตามมีตามได้ ยิ่งทำ เห็นใหม่ หลวงตาท่านพูดประจำ เวลาพระปฏิบัติท่านอยากเห็น
อยากคว้าพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แล้วความดำรงชีวิตดำรงชีวิตไม่ได้ คือไม่มีใครดูแล ท่าน
อยากเห็นนัก ถ้าเวลาปฏิบัติแต่ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันก็มี เหรียญมันมี ๒ ด้าน ความเห็นของคน
ไม่เหมือนกันทั้งนั้นแหละ นี่เราทำดีขนาดไหนท่านบอกว่า ประชาชนนะว่ามันทำเกินไป ทำไม
ต้องอดอาหาร ทำไมต้องผ่านอาหารด้วย แม้แต่ฉันมือเดียวมันก็ฉันมือเดียวอยู่แล้ว ทำไมต้องไป
ผ่านอาหารอีก?

นั่นล่ะความเห็นของเขา เขาเป็นห่วง เขาเป็นใย เขาสงสารนะ แต่พระเวลาฉันมือเดียวนะ ถ้าฉันมือเดียวโดยไม่มีสติ โดยที่ไม่รอบคอบนะ เวลานั้นเสร็จแล้ว พอไปนั่งภาวนาก็สัปหงกโงก ง่วง ก็ทุกข์ใจ เสียใจ ทำไมปฏิบัติแล้วไม่ก้าวหน้า? ถ้ามันผ่อนอาหารผ่อนลง เห็นไหม นี่ผ่อนลง เพราะธาตุขันธ์ นี่เวลาร่างกายมันได้สิ่งใดมันเสริมเข้าไป ธาตุขันธ์มันได้มีกำลังของมัน นี่มันทับ จิต มันทับจิตหมายถึงว่าความรู้สึกนึกคิดมันไม่ปลอดโปร่ง ถ้าเวลาเราผ่อนอาหารของเรา เห็น ใจไหม นี่ธาตุขันธ์มันเบา มันเบาเพราะอะไร? เพราะอาหารมันไม่เหลือเพื่อ พลังงานมันไม่เหลือใช้ เวลาไปปฏิบัติขึ้นมามันก็ปฏิบัติได้ง่าย แต่เวลาร่างกายล่ะ? ร่างกายมันหิวโหยก็เป็นเรื่องธรรมดา

นี่เรื่องของธาตุขันธ์ แต่เรื่องจิตมันชัดเจนของมัน มันแจ่มแจ้งของมัน เวลาคนปฏิบัติเขา เลือกลงเขาเพื่อนของเขา นี่เขาบวชมาเพื่ออะไร? ถ้าบวชมาเพื่อมรรคเพื่อผล บวชมาเพื่อขัดเกลากิเลส เห็นไหม เราไม่ต้องบวชเป็นฆราวาสเขาก็หาอยู่หากินของเขาได้ เขาจะกินของเขาขนาดไหน เขา จะกินอาหารประเสริฐเลอเลิศขนาดไหนเขาก็กินของเขาได้ การอยู่การกินมันชำระกิเลสได้ไหม ล่ะ? มันไม่ได้ แต่การไม่กินนี่สิมันจะชำระได้ เพราะการไม่กินมันฝืนกับความรู้สึกของเราไป

โธ้ย! ถ้าไม่กินแล้วมันตาย โธ้ย! ไม่กินแล้วมันหิวนะ โธ้ย! ถ้าไม่กินแล้วมันไม่ได้เสพสุขนะ โธ้ย! ไม่กินแล้วมันจะอยู่ได้อย่างไรนะ นี่พอเราไม่กินบิณฑบาตก็เอากิเลสขึ้นเผาบนตบะธรรม ตบะธรรมคือสังขาร เห็นไหม เอากิเลสมันขึ้นมาเผาเผา พอมันโดนกิเลสเผาเผา มันก็คืนรน ของมัน แต่เวลาถ้าเรากินอึมันนอนอุ่นนะ โธ้ย! ญาติโยมเขาศรัทธา สิ่งนั้นก็ประโยชน์ สมอง ศรัทธาเขาจะ กิเลสนะมันไม่โดนเผาเผา มันก็นอนอยู่กันหัวใจ อึมันหิมิพิมันของมัน มันนอนอยู่ในกันหัวใจนะ สุขสบาย ไม่มีใครมาสะกดมันเลย อย่างนี้ดี แต่ถ้าเรารู้จุดควัดร เห็นไหม นี่มันน้อยสั้นโดย

นี่เวลาถือสั้น โดยได้มาแล้วยังมีน้อย จะจันก็จันแต่พอดำรงชีวิตเท่านั้น นี่กิเลสมัน ไม่ได้ตั้งใจของมัน พอกิเลสไม่ได้ตั้งใจของมัน มันก็โดนเผาเผา พอมันโดนเผาเผา มันก็คืนรน พอคืนรนแล้วมันก็ตีโพยตีพายในใจแล้ว แล้วเราจะมีสติปัญญาสู้มันไหมล่ะ? นี่เวลาเราปฏิบัติ กันเราอยากเห็นกิเลส เราอยากจะทำสู้กับกิเลส เราอยากชำระกิเลส แล้วกิเลสมันอยู่ไหนล่ะ? กิเลสมันอยู่ไหน? หากิเลสไม่เจอ แล้วสิ่งใดปัจฉัย ๔ อะไรก็ปรนเปรอมันไป

นี่เวลาปรนเปรอกิเลส แล้วกิเลสก็อึมันหิมิพิมันอยู่ในใจใจ โธ้ย! ภาวนาอย่างนี้ดี แต่เวลา มันขัดสน เวลาเราผ่อน เราไม่ปรนเปรอมัน พอไม่ปรนเปรอมันนะมันก็คืนรน พอมันคืนรนนะ

มันคืนรณถ้าเรามีสติปัญญา คืนรณก็คืนรณไป เพราะเราจะชำระล้างมันอยู่แล้ว พอมันคืนรณขนาดไหนเรามีสติปัญญาของเราเนะ เวลามันสงบลง เห็นไหม พุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบลงนะ

พอจิตมันสงบนะ นี่ไง นี่เพราะอะไร? เพราะเราคนนอนผ่อนอาหาร เพราะเรามีกติกากับใจของเรา เห็นไหม มันเบา มันปล่อย มันวาง อย่างนี้มันมาจากไหนล่ะ? นี่เวลาเราปฏิบัติเนะ ใครก็อยากปฏิบัติ ใครก็ทำเต็มที่ของเราเลย แต่เราไม่ได้มองเลย ทำไมเราต้องถือศีล? นี่ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๙ ทำไมต้องถือศีล? เพราะมันถือศีลแล้วมันเป็นกรอบ เป็นกฎหมายที่บังคับใจไว้ ใจนี้ไม่ได้ไปเบียดเบียนใคร ใจนี้ไม่มูสา โทกหมคเท็จกับใครมา นี่ของของเรา เราก้ไม่ได้ไปหยาบฉวยของใครมา ศีลก็ศีลของเรา สมบัติก็สมบัติของเรา มันนั่งแล้วมันสบายใจ แต่ถ้ามันมีความผิดมา นั่งนะ พุทโธ เอ็งโทกตัวเอง เมื่อกี้ยังทำผิดอย่างนั้นเลย เห็นไหม มันวิตกกังวลไปหมด

เรามีศีล มีศีลเพื่อความปกติของใจ ถ้ามันปกติ มีศีล พอมีศีลแล้วเวลาเรากำหนดของเรา พุทโธ พุทโธ ถ้ามันสงบเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา มันสงบเพราะอะไร? มันมีเหตุมีผลของมัน ใอันี้ภาวนาๆ ภาวนา ภาชนะนะถ้ามันสกปรก อาหารสิ่งใดในภาชนะนั้น อาหารนั้นใช้ไม่ได้เลย ถ้ามันภาชนะชนิดใดเราชำระล้างจนสะอาด เราได้อาหารสิ่งใดมานะอาหารนั้นก็ประโยชน์

นี่เราทำใจของเราให้สงบแล้ว เรามีศีลมีธรรมของเรา มีศีลสิ่งนี้คือกฏกติกาคือศีลธรรมจริยธรรม นี่มันก็เป็นภาชนะ แต่เราพุทโธ พุทโธ หรือปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา ถ้ามันมีจริงขึ้นมา เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้นมาในภาชนะนั้นมันก็เป็นความจริง แต่นี้ทุศีล เป็นคนที่ทุศีล คนที่ทำหยาบช้ามากๆ ทำสมาธิได้ไหม? ได้ แต่จิตใจต้องเข้มแข็งนะ พอทำสมาธิได้เพราะอะไร? เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นมันมองจากสาเหตุทำของมันไป แต่พอจิตมันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นไหม เป็นมิจจามิจจาเพราะอะไร? เพราะมันทำแต่สิ่งทีความพอใจของมันมา มันทำสิ่งใดก็ได้มันก็เป็นมนต์คำพอมนต์คำนี้ทำคุณไสย ทำสิ่งต่างๆ มันออกนอกกลุ่มออกทางไป มันไม่เป็นสัมมาสมาธิ

มิจจาสมาธิ สัมมาสมาธิ แล้วมันตกตวังค์เป็นอย่างไร? อจินไตย ๔ พุทธวิสัยคือปัญญาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธวิสัย วิสัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราจินตนาการไม่ได้เลย เรื่องกรรม เรื่องโลก เรื่องฌาน เรื่องความสงบ มันแล้วแต่จริตนิสัย แล้วแต่อำนาจวาสนา แล้วแต่สิ่งที่สร้างสมมา ถ้าวสร้างสมมานะ เวลาจิตมันสงบมันรู้ของมันไป มันเห็น

ของมันไป ไอ้คนที่ไม่มีวาสนามางงนะ เอ๊ะ ทำไมนั่งสมาธิแล้วเขารู้เขาเห็นอย่างนั้น ทำไมเราไม่เคยเห็นแบบเขา?

เวลาต้นทุนมันมาไม่เหมือนกัน เวลาลงทุนก็ลงทุนไม่เท่ากัน แต่เวลาผลตอบแทนมาจะเอาให้เสมอกัน เวลาอะไรก็ต้องประชาธิปไตย ต้องเป็นธรรม ต้องเสมอภาค ต้องได้เหมือนกัน ต้องได้เท่ากัน เท่ากันทำไมคิดไม่เหมือนกันล่ะ? เท่ากันทำไมความเห็นของคนไม่เหมือนกัน คนมันไม่เหมือนกันตั้งแต่จิตนิสัย ตั้งแต่กิเลสที่มันสร้างมาในใจอันนั้นแหละ เวลามันทำมาสิ่งนั้น มันก็ตอบสนองมา สิ่งนั้นตอบสนองมา แต่ถ้าเรามีสติปัญญา สิ่งที่เราทำมาสิ่งใด เราทำสิ่งใด แล้วเรามาปฏิบัติเพื่อสิ่งใด มันจะได้มากน้อยแค่ไหนนี่ก็คือที่เราทำมา

ถ้าเราทำมามันไม่มีใครทำให้เราได้หรือก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนชี้ทางเท่านั้น ทำดีทำชั่วเราเป็นคนทำเองทั้งนั้นแหละ ถ้าเราทำดี ดีก็คือดี ทำชั่วมันก็คือชั่ว แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้ามันเป็นปัจเจกตั้ง มันเกิดปัญญาขึ้นมาก็ปัญญาของเรา ปัญญาของเราที่ชำระกิเลสของเรา ปัญญาของเขาก็ชำระกิเลสของเขา แล้วเวลาธรรมสภาจตุรา เอตมฺมงฺคลมุตตม ต่างคนปฏิบัติมาก็มาคุยกัน มาหาแง่หามุมของกิเลสว่าใครจะมีอุบายวิธีการอย่างไร แลกเปลี่ยนกัน แลกเปลี่ยนกัน เห็นไหม นี่ธรรมสภาจตุรา เอตมฺมงฺคลมุตตม เขาคูยกันอย่างนี้ เขาคูยกันเป็นมงคล

แต่ถ้าสุขหัวกันมันไม่เป็นมงคลหรือ มันเป็นทางเสื่อม ทางเสื่อมก็มี ทางเป็นมงคลก็มี มงคลชีวิต มงคลที่จะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เห็นไหม ถ้าทำอย่างนี้ขึ้นมามันจะเป็นมงคลกับชีวิต ถ้ามงคลกับชีวิต เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แล้วมันเป็นจริงขึ้นมา อเสวนา จ พาลานํ ไม่คบคนพาล พาลจากมนุษย์พาลกับหัวใจพาล หัวใจเราก็พาล

นี่ปณฺฑิตานญจ เสวนา เราคบบัณฑิต บัณฑิตจะแนะนำถึงความว่าทำอย่างนี้ไม่ถูกต้อง ทำอย่างนี้ไม่ดีงาม นี่บัณฑิต เขาบอกถึงจุดบกพร่องของเรา แล้วถ้าบัณฑิต เห็นไหม บัณฑิตในหัวใจของเรา เรามักน้อย เราสันโดษของเรา มักน้อยมันก็ไม่ทุกข์ไม่ยาก สันโดษ สันโดษมันก็ไม่ต้องไปเอาพิษภัยมาจากใคร ไม่สันโดษนะ เดี่ยวคนนั่นก็เอาอินทกาเลมาใส่ให้ มันก็เอายาพิษมาเติมให้ คนนั่นก็เอายาพิษมาใส่ คนนี้ก็เอายาพิษมาใส่ ได้แต่ความเผลาปน่ะ

แต่ถ้าเราสันโดษของเรา เราไม่เอายาพิษของใครมาเลยนะ ยาพิษของเขาก็ไว้บ้านเขา ใครมีสิ่งใดมาก็ไว้ในหัวสมองเขา เราไม่ต้องไปแบกรับความรู้สึกของใครหรือ ถ้าเราไม่เอา

ความรู้สึกรู้สึกของใครนะเราก็ไม่มียาพิษเข้ามาในใจเรา เห็นไหม นี่ถ้าเรามักน้อยสันโดษ มันเป็นเรื่องไปหมดเลย มันทางอันเจริญ เจริญอะไร? เจริญให้หัวใจเราไม่เศร้าหมอง เราไม่ต้องให้สิ่งใดมาตกผลึกในใจเรา เราไม่เก็บของใครๆ มาหมักหมมในหัวใจของเรา ในใจของเรามันก็เหลือล้นที่เราจะแก้ไขแล้ว ทุกข์ในใจนี้มันก็เหลือล้นเต็มที่ เกิดมาก็แสนทุกข์แสนยาก แสนทุกข์แสนยากแล้วเราจะมาแก้ไขกันอยู่ที่นี่

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมโอสถ เห็นไหม เราเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็ไปโรงพยาบาลหาหมอ จิตใจมันเจ็บไข้ได้ป่วยก็หาธรรมโอสถของมัน หากความสงบระงับขึ้นมาในใจ ถ้าเกิดมีปัญหาขึ้นมา นี่สำรวจกายมันออก ถ้ากายมันออกขึ้นมาจะรู้จริงใจ ถ้ารู้จริงเห็นไหม ธรรมะไม่มีสิ่งใดสัมผัสได้ ดำรามันไม่มีชีวิต พิมพ์ไว้ละ ไฟไหม้มันก็สูญหายไป แต่ถ้ามันเกิดที่ในหัวใจ เป็นกุปปกรรม อกุปปกรรม

สัพเพ ธัมมา อนัตตา เป็นกุปปกรรม สภาพที่มันเปลี่ยนแปลงที่มันเจริญรุ่งเรืองขึ้น ถึงจุดหมายมันเป็นอกุปปกรรม คงที่ แน่นอน ตายตัว แล้วมันอยู่ที่ไหนล่ะ? มันอยู่ที่หัวใจของมนุษย์ที่ประพฤติปฏิบัติ มันเป็นของมันเป็นจริงขึ้นมา สัจจะมีจริง ธรรมะมีจริง ถ้าไม่มีจริงมันไม่เกิดเป็นมนุษย์ ไม่เกิดเป็นทุกข์เป็นยากเป็นเรานี่ เพราะมันทุกข์มันยากนี่ถึงได้แก้ไข คัดแปลงให้มันไม่ทุกข์ไม่ยาก ให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ให้เป็นสิ่งที่ประโยชน์กับเรา

อยู่กับเราเท่าๆ เราหาแต่เงินแต่ทอง แต่เราไม่หาทรัพย์สมบัติของใจ ถ้าใจมีทรัพย์สมบัติขึ้นมา อันนี้จะเป็นประโยชน์กับเราเองนะ ถ้าหูตาสว่าง เห็นไหม ทางอันเจริญ ไม่ใช่ทางอันเสื่อมที่เราเป็นกันอยู่ที่นี่ เราจะหาทางเจริญ เราจะเจริญรุ่งเรืองกันไป เพื่อสุดท้ายเพื่อให้จิตนี้พ้นจากกิเลส เอวัง